

DAVID LAGERCRAINTZ

WAT ONS NIET ZAL DODEN

MILLENNIUM 4

Uit het Zweeds vertaald door
Geri de Boer

e-bookeditie, augustus 2015

SIGNATUUR

2015

PROLOOG

EEN JAAR EERDER, IN ALLE VROEGTE

Dit verhaal begint met een droom, zij het geen erg vreemde. Het enige wat er gebeurt, is dat een hand ritmisch en hardnekkig op een bed tikt in haar oude kamer in de Lundagata.

Toch brengt deze droom Lisbeth Salander ertoe in alle vroegte op te staan, haar pc op te starten en op jacht te gaan.

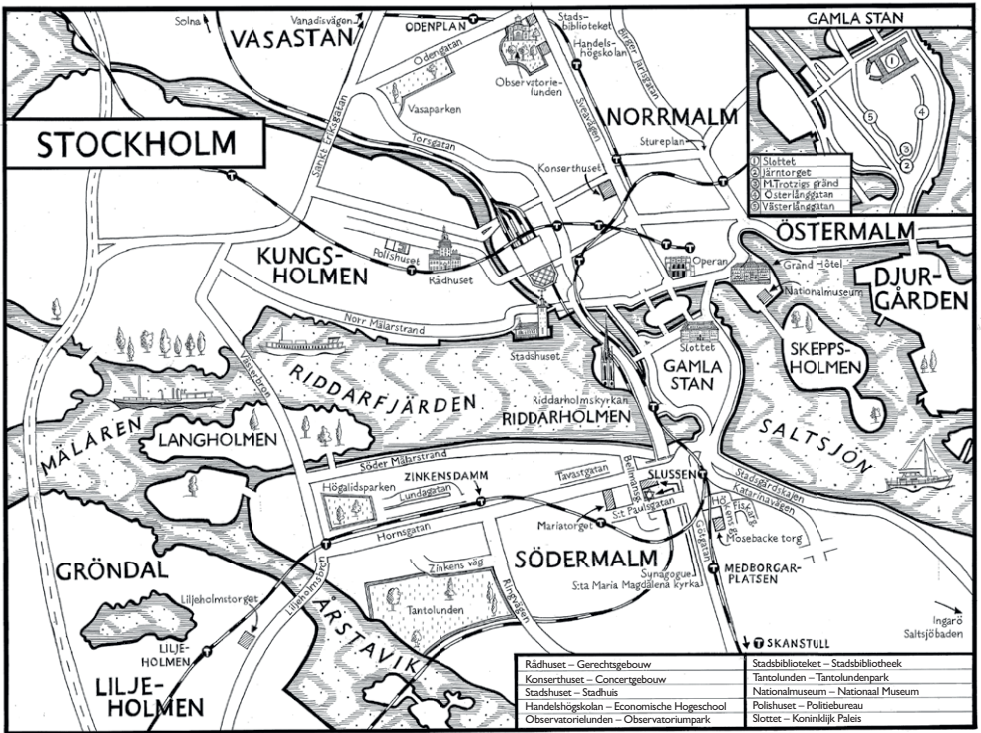
Deel 1

HET WAKENDE OOG

1 november – 21 november

De NSA (National Security Agency) is een federale dienst die onder het Amerikaanse ministerie van Defensie valt. Het hoofdkantoor bevindt zich in Fort Meade in Maryland, aan de Patuxent Freeway.

Sinds de oprichting in 1952 houdt de NSA zich bezig met *signals intelligence* of 'verbindingsinlichtingen', dat wil zeggen: informatie uit elektronische communicatie – tegenwoordig meestal internet en telefoonverkeer. De bevoegdheden van de dienst zijn steeds groter geworden, en vandaag de dag worden er dagelijks meer dan twintig miljard gesprekken en correspondenties afgeluisterd en meegelezen.

1

BEGIN NOVEMBER

Frans Balder had zichzelf altijd beschouwd als een slechte vader.

Hoewel August al acht was, had Frans nog bijna nooit zelfs maar een poging gedaan om de vaderrol op zich te nemen, en ook nu voelde hij zich bepaald niet op zijn gemak bij die taak. Maar het was zijn plicht, vond hij. De jongen had het slecht bij zijn ex en die vervloekte vent van haar, Lasse Westman.

Daarom had Frans Balder zijn baan in Silicon Valley opgezegd en was hij naar Zweden teruggevlogen, en nu stond hij op de luchthaven Arlanda op een taxi te wachten. Bijna in shocktoestand, want het weer was belabberd. De regen en de wind zwiepten hem in het gezicht en hij vroeg zich voor de zoveelste keer af of hij hier nu wel goed aan deed.

Van alle egocentrische idioten werd uitgerekend hij fulltimevader; dat was toch belachelijk? Hij kon net zo goed in een dieren-tuin gaan werken. Hij had geen verstand van kinderen, sowieso niet van het leven trouwens, en het gekste van alles: niemand had het hem gevraagd. Geen moeder of grootmoeder had hem gebeld en gesmeekt om zijn verantwoordelijkheid te nemen.

Het was zijn eigen besluit, en nu wilde hij in weerwil van een oud voogdijbesluit en zonder enige vooraankondiging bij zijn ex binnenwandelen en zijn zoon meenemen. Dat zou ongetwijfeld een hoop herrie geven. Hij zou een flink pak slaag krijgen van Lasse Westman, maar hij kon nu niet meer terug. Hij sprong in een taxi bij een vrouwelijke chauffeur die maniakaal kauwgum zat te kauwen en een conversatie op gang probeerde te houden. Ze trof hem echter niet op zijn best. Frans Balder was geen type voor een babbeltje.

Hij zat in gedachten verzonken op de achterbank. Hij dacht aan zijn zoon en aan alles wat er de laatste tijd was gebeurd. August was niet de enige en zelfs niet de voornaamste reden waarom hij was gestopt bij Solifon. Zijn hele leven bevond zich in een overgangsfase, en even vroeg hij zich af of hij het wel aan zou kunnen. Terwijl ze naar Vasastan reden was het alsof het bloed uit zijn lichaam vloeide, en hij onderdrukte de neiging om het maar te laten zitten. Hij mocht nu niet terugkrabbelen.

In de Torsgata betaalde hij de taxi; hij ging de hal van de flat binnen en liet zijn bagage daar staan. Het enige wat hij meenam de trap op was de lege koffer met een afbeelding van een kleurrijke wereldkaart erop, die hij op San Francisco International had gekocht. Even later stond hij hijgend voor de deur. Hij deed zijn ogen dicht en bereidde zich voor op allerlei ruzie- en woedescenario's – en wie zou hun dat kwalijk nemen? Je kunt niet zomaar uit het niets opduiken en een kind uit zijn huis weghalen, zeker niet als je een vader bent wiens bemoeienis zich tot nu toe beperkte tot storingen op een bankrekening. Maar dit was een noodsituatie, hield hij zichzelf voor, dus hij verzamelde al zijn moed en belde aan, al had hij zich liever uit de voeten gemaakt.

Eerst gebeurde er niets, maar toen werd de deur opengerukt, en daar stond Lasse Westman met zijn felle blauwe ogen, zijn brede borst en zijn enorme klauwen, die wel gemáákt leken om mensen kwaad te doen, waardoor hij in films zo vaak de slechterik had gespeeld, al was Frans Balder ervan overtuigd dat geen van die rollen zo slecht was als de rol die hij in het echte leven speelde.

'Nee maar,' zei Lasse Westman. 'Kijk nou! Het genie zelf komt op bezoek.'

'Ik kom August halen,' zei Frans.

'Wát?'

'Ik wil hem meenemen, Lasse.'

'Dat meen je niet.'

'Ik ben nog nooit zo serieus geweest,' probeerde Frans, en toen kwam zijn ex-vrouw Hanna tevoorschijn uit een kamer schuin links. Ze was nog net zo mooi als vroeger. Dat had al tot veel ongeluk geleid en waarschijnlijk ook tot een te hoge sigaretten- en drankconsumptie. Toch voelde hij een onverwachte tederheid voor haar, vooral toen hij een blauwe plek in haar hals zag. Ze leek

iets vriendelijks te willen zeggen, maar ze kreeg niet eens de tijd om haar mond open te doen.

‘Waarom maak jij je ineens druk om hem?’ vroeg Lasse.

‘Omdat het nu genoeg is. August heeft een veilige omgeving nodig.’

‘En die denk jij hem te kunnen geven, Willie Wortel? Sinds wanneer doe jij iets anders dan naar een computer turen?’

‘Ik ben veranderd,’ zei Frans, en het klonk zielig, vond hij, niet alleen omdat hij betwijfelde of hij ook werkelijk was veranderd, maar ook omdat Lasse met zijn geweldige lijf en zijn ingehouden woede dichterbij hem toe kwam. Het was verpletterend duidelijk dat hij niets in te brengen zou hebben als die gek hem te lijf ging en dat het hele idee volkomen gestoord was.

Maar merkwaardig genoeg kwam er geen uitbarsting, geen scène, enkel een grimmige grijns, en toen: ‘Nou, maar dat is uitstekend!’

‘Hoe bedoel je?’

‘Gewoon, dat het weleens tijd werd, hè Hanna? Eindelijk krijgt meneer Drukdrukdruk een beetje verantwoordelijkheidsgevoel. Bravo, bravo!’ vervolgde Lasse, en hij klapte theatraal in zijn handen. Achteraf vond Frans Balder dat eigenlijk nog het meest angst-aanjagend: hoe gemakkelijk ze het kind lieten gaan.

Zonder of na hooguit enig symbolisch protest lieten ze hem de jongen meenemen. Misschien beschouwden ze August slechts als een last. Dat was niet helemaal duidelijk. Hanna wierp Frans nog een paar moeilijk te interpreteren blikken toe, haar handen trilden en haar kaken waren gespannen. Maar ze stelde te weinig vragen. Ze had hem natuurlijk aan een kruisverhoor moeten onderwerpen, hem duizend-en-een eisen en vermaningen moeten meegeven en ongerust moeten zijn dat het kind uit zijn gewone doen zou raken.

Maar ze zei alleen: ‘Weet je het zeker? Kun je het aan?’

‘Ik weet het zeker,’ zei hij, en ze gingen naar de kamer van August, waar Frans hem voor het eerst sinds enkele jaren zag. Hij schaamde zich.

Hoe kon hij zo’n jochie in de steek hebben gelaten? Hij was zo wonderbaarlijk mooi met zijn weelderige haar en zijn tengere lichaam, met die ernstige blauwe ogen, die volkomen gefocust wa-

ren op een reusachtige puzzel van een zeilschip. Zijn hele houding leek er een van ‘val me niet lastig’ en Frans liep heel langzaam naar hem toe, alsof hij een vreemd, onberekenbaar wezen naderde.

Toch lukte het hem de jongen af te leiden, zijn hand te pakken en hem mee te nemen de gang in. Dit zou hij nooit vergeten. Wat dacht August? Wat verwachtte hij? Hij keek hem en zijn moeder niet aan en negeerde al het gezwaai en alle afscheidswaarden. Hij stapte gewoon met Frans in de lift. Zo simpel was het.

August was autistisch. Waarschijnlijk was hij ook zwaar verstandelijk gehandicapt, ook al was dat niet onomstotelijk vastgesteld en kon je van een afstandje het tegenovergestelde denken. Zijn uiterst geconcentreerde gezicht straalde een koninklijke verhevenheid uit; in elk geval had hij een aura dat hij zich niet druk maakte om zijn omgeving. Maar wie beter keek, zag een floers in zijn blik, en hij had zijn hele leven nog geen woord gezegd.

Daarmee had hij alle prognoses die hem waren gegeven toen hij twee jaar was niet waar kunnen maken. In die tijd zeiden de artsen dat August waarschijnlijk tot de minderheid van autistische kinderen behoorde die niet zwakbegaafd zijn en dat de vooruitzichten, als hij maar intensieve gedragstherapie kreeg, toch vrij goed waren. Maar het was allemaal niet gegaan zoals ze hadden gehoopt en eerlijk gezegd wist Frans Balder niet eens wat er van al die hulp en ondersteuning, of zelfs maar van onderwijs aan de jongen, terecht was gekomen. Frans had in zijn eigen wereld geleefd; hij was naar de Verenigde Staten vertrokken en met alles en iedereen in conflict geraakt.

Hij was een idioot geweest. Maar nu zou hij zijn schuld vereffenen en voor zijn zoon gaan zorgen. Hij pakte het grondig aan. Hij vroeg dossiers op, belde specialisten en pedagogen, en al gauw bleek dat het geld dat hij had gestuurd niet aan August was besteed, maar naar andere doelen was weggelekt, waarschijnlijk naar de uitspattingen en de speelschulden van Lasse Westman. Het kind was kennelijk het grootste deel van de tijd aan zijn lot overgelaten en blijven steken in zijn dwangmatige gewoonten en waarschijnlijk in nog veel ernstigere zaken – ook daarom was Frans teruggekomen.

Er had een psycholoog gebeld die zich zorgen maakte over mys-

terieuze blauwe plekken op het lichaam van de jongen; die had Frans ook gezien. Ze zaten overal op zijn armen, benen, borst en schouders. Volgens Hanna waren ze het gevolg van Augusts eigen aanvallen, waarbij hij zijn lichaam heen en weer gooide. Al op de tweede dag was Frans inderdaad getuige van zo'n uitbarsting. Hij schrok er vreselijk van, maar het klopte toch niet met de blauwe plekken, vond hij.

Hij vreesde dat de jongen was mishandeld en nam contact op met een huisarts en een voormalige politieman die hij privé kende, en hoewel die zijn verdenking niet konden bevestigen, wond hij zich er toch steeds meer over op en schreef hij een aantal brieven en deed aangiften. Hij vergat het kind er bijna door. Hij merkte dat dat heel gemakkelijk ging. August zat op de grond in de kamer met uitzicht op zee die Frans voor hem had ingericht in de villa in Saltsjöbaden en speelde met zijn puzzels, zijn akelig moeilijke puzzels van honderden stukjes, die hij virtuoos legde en meteen weer door elkaar gooide, waarna hij opnieuw begon.

In het begin had Frans gefascineerd naar hem zitten kijken. Het was alsof hij een groot kunstenaar aan het werk zag en soms kreeg hij het idee dat de jongen elk moment kon opkijken en iets heel volwassens tegen hem kon zeggen. Maar August bracht geen woord uit, en als hij zijn hoofd al ophief van de puzzel, dan keek hij straal langs hem heen door het raam naar het zonlicht buiten, dat reflecteerde in het water, en ten slotte liet Frans hem met rust en zat August daar maar in z'n eentje. Eerlijk gezegd nam Frans hem ook bijna nooit mee naar buiten, zelfs niet in de tuin.

Officieel mocht hij eigenlijk ook niet voor het kind zorgen en voordat hij dat juridisch had geregeld wilde hij geen risico's nemen, dus hij liet alles over aan zijn huishoudster, Lottie Rask: de boodschappen, het koken en het schoonmaken. Frans Balder was niet goed in die praktische dingen. Hij wist alles van computers en algoritmen, maar verder bijna niets en hoe meer tijd er verstreek, hoe meer hij daarmee bezig was en met de correspondentie met zijn advocaten; 's nachts sliep hij bijna net zo slecht als in Amerika.

Er waren dagvaardingen en stormen op komst. Elke avond dronk hij een fles rode wijn, meestal Amarone, en dat hielp ook niet direct, hooguit op de korte termijn. Hij voelde zich steeds beroerder en wilde dat hij in rook kon opgaan of kon verdwijnen

naar een of ander onherbergzaam gebied, voorbij alle eer en redelijkheid. Maar toen, op een zaterdag in november, gebeurde er iets.

Het was een koude, winderige avond. Hij liep met August over de Ringväg op Södermalm. Hij had het koud. Ze waren gaan eten bij Farah Sharif aan de Zinkensväg en August had allang in bed moeten liggen. Maar het etentje was uitgelopen en Frans Balder had zijn mond behoorlijk voorbijgepraat. Dat had je bij Farah Sharif. Zij bracht mensen ertoe hun hart te luchten. Frans en zij kenden elkaar al sinds ze informatica studeerden aan het Imperial College in Londen, en nu was Farah een van de weinige mensen in het land van zijn niveau, in elk geval een van de weinigen die hem konden volgen, en het was een ware bevrijding voor hem om iemand tegen te komen die hem begreep.

Hij vond haar ook aantrekkelijk, maar hoewel hij diverse pogingen had gedaan was het hem niet gelukt haar te verleiden. Daar was Frans Balder ook helemaal niet goed in. Maar deze keer had hij bij het afscheid een omhelzing gekregen die bijna was uitmond in een zoen, en dat vond hij een groot succes. Hij dacht er nog aan terug terwijl hij met August langs het Sportpark Zinkendamms liep. Frans besloot de volgende keer een oppas te regelen, dan zou ze misschien ... Wie weet?

In de verte blafte een hond. Achter hem schreeuwde een vrouw iets, kwaad of blij – dat was moeilijk uit te maken. Er leek regen in de lucht te hangen. Hij keek naar de kruising met de Hornsgata, waar hij een taxi wilde aanhouden of de metro naar Slussen wilde nemen. Het voetgangersstoplicht sprong op rood. Aan de overkant stond een sjofel uitzierende man van een jaar of veertig die hem vaag bekend voorkwam. Hij pakte Augusts hand, want hij wilde er zeker van zijn dat zijn zoon op het trottoir bleef staan. Toen voelde hij dat Augusts hand gespannen was, alsof hij ergens op reageerde. Bovendien stonden zijn ogen fel en helder, alsof de sluier in zijn blik als bij toverslag was weggetrokken en hij niet meer gericht was op wat er in zijn binnenste omging, maar iets op het zebrapad en het kruispunt zag, iets wat normale mensen niet zagen. Daarom kwam Frans niet in beweging toen het licht op groen sprong.

Hij liet zijn zoon het schouwspel bekijken en zonder te begrijpen waarom raakte hij zeer geëmotioneerd, en dat vond hij vreemd. Het was immers slechts een blik, meer niet, en die was

niet eens gelukkig of blij. Toch deed het Frans denken aan iets wat vaag en afwezig in zijn geheugen sluimerde, en voor het eerst sinds lange tijd was hij hoopvol gestemd.

2 20 NOVEMBER

Mikael Blomkvist had maar een paar uur geslapen, enkel en alleen doordat hij een thriller van Elizabeth George had liggen lezen. Dat was natuurlijk niet erg slim. Deze ochtend zou krantengoeroe Ove Levin van Serner Media een nieuw plan van aanpak voor *Millennium* bekendmaken, en dan moest Mikael eigenlijk uitgerust en strijdvaardig zijn.

Maar hij had geen zin om verstandig te zijn. Hij was in een geheel tegendraadse bui, stond met tegenzin op en maakte een extra sterke cappuccino op zijn Jura Impressa X7, een apparaat dat hem een keer was bezorgd met de begeleidende tekst 'Ik kan er volgens jou toch niet mee omgaan', maar dat nu nog slechts als een herinnering aan betere tijden in de keuken stond. Hij had geen contact meer met de gever en hij vond zijn werk ook al niet meer erg stimulerend.

Het afgelopen weekend had hij er zelfs over nagedacht of hij niet iets anders moest gaan zoeken, en dat was een heel radicaal idee voor een man als Mikael Blomkvist. *Millennium* was zijn leven, zijn passie; en het beste en meest dramatische wat hem ooit was overkomen, had alles te maken met dat tijdschrift. Maar niets duurt eeuwig, zelfs de liefde voor *Millennium* misschien niet, en daar kwam bij dat het geen gunstige tijd was voor tijdschriften op het gebied van onderzoeksjournalistiek. Alle bladen met ambitie bloedden dood. Zijn eigen visie op *Millennium* mocht vanuit een soort edel perspectief dan wel mooi en waarachtig zijn, bedacht hij, maar daar kon het blad ook niet op overleven.

Hij liep naar de woonkamer, nipte van zijn koffie en keek uit over

de Riddarfjärd. Het stormde hevig. De Indian summer die de stad tot diep in oktober had verwend en de terrassen veel langer dan anders in bedrijf had gehouden was omgeslagen in een abominabel weertype vol windstoten en wolkbreuken, waardoor de mensen zich voorovergebogen door de straten haastten. Mikael was het hele weekend niet buiten geweest, al kwam dat niet alleen door het weer. Hij had grootse plannen voor een revanche, maar die waren allemaal verzand. Dat was geen van beide iets voor hem.

Hij was geen op wraak beluste underdog en in tegenstelling tot andere mastodonten in de Zweedse mediawereld had hij geen last van een opgeblazen ego dat voortdurend moest worden gestreeld en bevestigd. Aan de andere kant waren de laatste jaren lastig geweest en minder dan een maand geleden had de economisch journalist William Borg in de Serner-krant *Business Life* een column geschreven met als kop TIJD VAN MIKAEL BLOMKVIST VOORBIJ.

Het simpele feit dat dit stuk was geschreven en dat het zo groot werd gebracht gaf al aan dat Blomkvists positie nog sterk was en de column was ook niet bepaald goed geschreven of origineel. Hij had rustig kunnen worden afgedaan als een aanval van een jaloerse collega. Maar om de een of andere, achteraf niet geheel navolgbare reden groeide het artikel uit tot iets groters, iets wat in het begin kon worden beschouwd als een discussie over de onderzoeksjournalistiek als vak: moest je ‘de hele tijd op zoek zijn naar dingen die fout gaan in het bedrijfsleven, zoals Blomkvist, en blijven hangen in een achterhaalde jarenzeventigjournalistiek’ of moest je, zoals William Borg zelf, ‘al je jaloezie overboord zetten en de klasse erkennen van de succesvolle ondernemers die Zweden groot hebben gemaakt’.

Langzaam maar zeker liep het debat echter uit de hand en boze tongen beweerden dat het geen toeval was dat Blomkvist de afgelopen jaren had stilgestaan, ‘want hij lijkt ervan uit te gaan dat alle grote concerns geleid worden door schurken’ en dat hij zijn stukken daarom ‘te hard en te ver doorvoert’. Dat wreekt zich op den duur, werd er gezegd. Zelfs de aartsschurk Hans-Erik Wennerström, die naar men zei door Blomkvist de dood in was gejaagd, kon in deze aanval op enige sympathie rekenen. Hoewel de serieuze bladen zich buiten deze discussie hielden, stonden de social media bol van de scheldpartijen – en die kwamen niet alleen van economisch journalisten en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, die allemaal wel

een reden hadden om zich op hun vijand te storten nu hij zwak leek. Ook een hele serie jongere prulschrijvers greep de kans om zich te profileren. Ze betoogden dat Mikael Blomkvist niet modern was, niet twitterde of facebookte en een relikwie uit het verleden was, toen er nog geld werd betaald om allerlei rare, stoffige stapels papier door te ploegen. Of ze maakten gewoon van de gelegenheid gebruik om grappige hashtags als #uitdetijdvanblomkvist en dergelijke te bedenken. Het was al met al een stortvloed aan stupiditeiten, waarover niemand zich minder druk maakte dan hijzelf; dat verbeeldde hij zich althans.

Aan de andere kant hielp het ook niet echt dat hij geen goed verhaal meer had gehad sinds de affaire-Zalachenko en dat *Millennium* een crisis doormaakte. De oplage was nog steeds redelijk – eenentwintigduizend abonnees –, maar de advertentie-inkomsten liepen dramatisch terug en er kwamen ook geen extra revenuen meer uit succesvolle boeken. Omdat mede-eigenaar Harriët Vanger niet meer kapitaal kon investeren, had de directie van *Millennium* er tegen Mikaels zin mee ingestemd dat het Noorse krantenimperium Serner dertig procent van de aandelen kocht. Dat was niet zo merkwaardig als het leek, aanvankelijk tenminste. Serner was uitgever van serieuze weekbladen en roddelbladen, bezat een grote datingsite, twee betaaltelevisiezenders en een voetbalclub die uitkwam in de hoogste divisie in Noorwegen: een bedrijf waar een tijdschrift als *Millennium* totaal niet bij thuishoorde.

Maar de mensen van Serner, met mediadirecteur Ove Levin voorop, hadden verzekerd dat het concern behoefte had aan een prestigeproduct en dat ‘iedereen’ in de directie bewondering had voor *Millennium* en niets liever wilde dan dat het blad gewoon op de oude voet doorging. ‘We zijn hier niet om geld te verdienen! We willen belangrijk zijn,’ had Levin gezegd, en het duurde niet lang of hij zorgde ervoor dat het blad een aanzienlijke financiële injectie kreeg.

Aanvankelijk bemoeide Serner zich ook niet met het redactionele beleid. Het was *business as usual*, maar dan met iets meer geld, en er ontstond een nieuw gevoel van hoop op de redactie, zelfs bij Mikael Blomkvist, die merkte dat hij zich eindelijk weer eens aan de journalistiek kon wijden in plaats van aan de financiën. Maar net toen de aanvallen tegen hem begonnen – hij kon zich niet aan de

indruk onttrekken dat het concern daarvan profiteerde –, veranderde de toon en kwam de eerste kritiek.

Natuurlijk, zei Levin, moest het blad doorgaan met zijn diepteonderzoek, zijn literaire beschouwingen, zijn sociale betrokkenheid en zo. Maar alle stukken hoefden toch niet over financiële onregelmatigheden, onrechtvaardigheden en politieke schandalen te gaan? Over de glamourwereld – beroemdheden en premières – was ook uitstekende journalistiek te maken, zei hij, en hij praatte bevlogen over *Vanity Fair* en *Esquire* in Amerika, over Gay Talese en zijn klassieke portret van Sinatra, 'Frank Sinatra Has a Cold', over Norman Mailer en Truman Capote, over Tom Wolfe en God weet wat allemaal.

Mikael Blomkvist had er eigenlijk niet veel tegen in te brengen, toen. Nog maar een halfjaar geleden had hij zelf een lang artikel geschreven over de paparazzi-industrie en als hij maar een goede invalshoek had, kon hij iedere sukkel portretteren. Niet het onderwerp bepaalt of iets goede journalistiek is, zei hij zelf ook altijd. Het gaat erom wat je ermee doet. Nee, waar hij bezwaar tegen maakte, was wat hij tussen de regels door vermoedde: dat dit het begin van een grotere aanval was en dat *Millennium* op het punt stond een doorsnee-uitgave te worden voor het concern, dat wil zeggen een blad waar je net zo lang aan kon sleutelen tot het rendabel was – en verwaterd.

Toen hij hoorde dat Ove Levin een adviseur had aangesteld en allerlei marktonderzoeken had laten uitvoeren en dat hij daar maandag verslag van zou doen, was Mikael vrijdagmiddag dan ook, duidelijk zichtbaar voor iedereen, naar huis gegaan. Hij had een hele tijd, achter zijn bureau en in bed, argumenten bedacht waarom *Millennium* aan zijn eigen visie moest vasthouden. Er zijn rellen in de voorsteden. Er zit een openlijk xenofobe partij in de Rijksdag. De intolerantie neemt toe. Het fascisme ligt op de loer. Overal zijn daklozen en bedelaars. Zweden is in veel opzichten een beschamend land geworden. Hij formuleerde een heleboel mooie, plechtige zinnen en fantaseerde over grote triomfen waarbij hij zoveel rake en overtuigende dingen zei dat de redactie en zelfs het hele Sernerconcern wakker geschud werd en als één man besloot hem te volgen.